ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420149618
Lietas arhīva Nr. AA43-0299-19/18
ECLI:LV:ADAT:2019:0429.A420149618.7.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2019.gada 29.aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Anita Šteinberga,
tiesneses Sanita Kanenberga un Indra Meldere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Ventspils novada domei veikt nepieciešamās darbības, lai izslēgtu ceļu „Ceļš Zl-34 Brasliņi" no pašvaldības ceļu un ielu reģistra, sakarā ar trešās personas /pers. B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 16.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2016.gada 7.novembrī VAS „Latvijas Valsts ceļi" Ventspils nodaļas vadītājs reģistrēja Ventspils novada pašvaldības (turpmāk arī – pašvaldība) iesniegumu pašvaldības ceļu reģistrācijai, ar kuru ceļš „Ceļš Zl-34 „Brasliņi"", Zlēku pagastā, Ventspils novadā, (turpmāk – strīdus ceļš) ar kopējo garumu 1,19 km reģistrēts pašvaldību ceļu un ielu sarakstā kā C grupas pašvaldības ceļš.

Nepiekrītot minētajam, pieteicējs /pers. A/ ar 2017.gada 31.augusta iesniegumu vērsās pašvaldībā, lūdzot izslēgt strīdus ceļu no pašvaldības ceļu reģistra.

[2] 2018.gada 18.janvārī Ventspils novada dome (turpmāk arī – dome) pieņēma lēmumu „Par pašvaldības ceļu „Ceļš Zl-34 „Brasliņi" Zlēku pagastā" (sēdes protokols Nr.1, 1. §) (turpmāk - lēmums), ar kuru atzina, ka nav pamata izslēgt strīdus ceļu no pašvaldības ceļu un ielu reģistra, jo tas ir nepieciešams pašvaldības autonomās funkcijas veikšanai.

Lēmumā norādīts, ka pašvaldības ceļu un ielu reģistrāciju saskaņā ar Ministru kabineta 2017.gada 27.jūnija noteikumiem Nr. 361 „Pašvaldību ceļu un ielu reģistrācijas un uzskaites kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.361) veic VAS „Latvijas Valsts ceļi", bet lēmumu par konkrēta ceļa vai ielas iekļaušanu vai izslēgšanu no tā pieņem pašvaldība. Ceļš ir reģistrēts pašvaldību ceļu un ielu sarakstā kā C grupas pašvaldības ceļš, kas nodrošina transportlīdzekļu piebraukšanu nekustamiem īpašumiem vai mazāk kā trīs viensētām.

Ceļš visā tā garumā iet pa privātpersonām piederošiem zemes īpašumiem, proti, nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ zemes vienību ar kadastra apzīmējumu /numurs A/, kas pieder pieteicējam, kā arī nekustamā īpašuma /Nosaukums B/ zemes vienību ar kadastra apzīmējumu /numurs B/, uz kura atrodas arī SIA „Tele 2" mobilā telefona bāzes stacija, nekustamā īpašuma /Nosaukums C/ zemes vienību ar kadastra apzīmējumu /numurs C/, nekustamā īpašuma /Nosaukums D/ zemes vienību ar kadastra apzīmējumu /numurs D/un nekustamā īpašuma /Nosaukums E/ zemes vienību ar kadastra apzīmējumu /numurs E/. Atbilstoši ierakstiem zemesgrāmatā nekustamajam īpašumam /Nosaukums D/ ir ierakstīta atzīme „ceļa servitūta tiesības 0,45 km garumā caur /Nosaukums A/ saimniecību" un „ceļa servitūts 0,5 km garumā par labu saimniecībai /Nosaukums E/, savukārt nekustamajam īpašumam /Nosaukums A/ ir ierakstīta atzīme „ceļa servitūts 0,3 km garumā par labu saimniecībām /Nosaukums F/, /Nosaukums G/, /Nosaukums H/, /Nosaukums I/ un Ugāles virsmežniecības zemes lietojumam", no kā secināms, ka zemes reformas laikā ne Zlēku pagasta zemes komisija, ne pašvaldības institūcijas nav izveidojušas sakārtotu ceļu servitūtu sistēmu, lai nodrošinātu piekļuvi pie visiem attiecīgajā teritorijā esošajiem nekustamajiem īpašumiem, kā arī zemes gabalu īpašnieki par to nav rakstiski vienojušies un ceļa servitūti nav reģistrēti zemesgrāmatā apgrūtinājuma veidā. Tā kā piekļuve pie nekustamajiem īpašumiem /Nosaukums B/, /Nosaukums C/, /Nosaukums D/ un /Nosaukums E/ juridiski nav nodrošināta, nav pamata izslēgt strīdus ceļu no pašvaldības ceļu reģistra.

Ceļa reģistrēšana Valsts zemes dienesta Nekustamā īpašumā valsts kadastra informācijas sistēmā (turpmāk - Kadastra informācijas sistēma) nav veikta, līdz ar to kadastra kartē (arī teksta daļā) informācija par strīdus ceļu kā inženierbūvi nav iekļauta.

Ir risināms jautājums par zemes zem strīdus ceļa atsavināšanu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2018.gada 30.janvāra lēmumu tika pieņemts /pers. A/ pieteikums un ierosināta administratīvā lieta par pienākuma uzlikšanu Ventspils novada domei veikt nepieciešamās darbības, lai izslēgtu ceļu „Ceļš Z1-34 Brasliņi" no pašvaldības ceļu un ielu reģistra.

Pieteicējs norāda, ka astoņdesmito gadu beigās, tīrot Dzirnavupes gultni, upes krastā izkrāva smiltis, ko ar traktoru nolīdzināja. Pieteicējs un kaimiņi tās izmanto braukšanai. Tomēr pieteicējam piederošā zeme jau ilgāku laiku tiek bojāta, jo strīdus ceļš tiek paplašināts, uz tā bez zemes īpašnieka piekrišanas uzbērti būvgruži, tādējādi bojājot un samazinot zemes vērtību. Ceļu paplašināšanu un būvgružu izbēršanu veica saimniecību /Nosaukums D/ un /Nosaukums E/ īpašnieki. Pašvaldība līdz šim brīdim nekādā veidā nepiedalās ceļa uzturēšanā.

1997.gadā, kad pieteicējs pēc Ventspils rajona Zlēku pagasta zemes komisijas lēmuma izpirka zemi /Nosaukums A/, zemes gabals bija apgrūtināts ar ceļa servitūtu 0,3 km garumā par labu saimniecībām /Nosaukums J/, /Nosaukums F/, /Nosaukums G/, /Nosaukums H/, /Nosaukums I/ un Ugāles virsmežniecības zemes lietojumam. Savukārt nekustamiem īpašumiem /Nosaukums B/, /Nosaukums C/, /Nosaukums D/ un /Nosaukums E/ jau deviņdesmito gadu sakumā izveidoti vairāki servitūti, lai īpašumiem piekļūtu no saimniecības /Nosaukums K/, kadastra Nr./numurs E/, puses. Pašvaldības mēģinājums mainīt vēsturisko mājas ceļa statusu ir nepamatots. Minēto īpašumu īpašnieki piekļuvei saviem īpašumiem var izmantot jau esošos servitūtus. Reģistrējot strīdus ceļu pašvaldības ceļu un ielu reģistrā, tiek ierobežotas pieteicēja kā saimniecības /Nosaukums A/ īpašnieka tiesības brīvi un netraucēti izmantot savu īpašumu.

[4] Atbildētāja Ventspils novada pašvaldības pusē pieaicinātā iestāde – Ventspils novada dome tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz lēmumā ietvertajiem argumentiem, papildus paskaidrojot turpmāk norādīto.

[4.1] Ceļš ir vienīgais piebraucamais ceļš, kurš nodrošina faktisku un juridiski legālu piekļūšanu nekustamajiem īpašumiem /Nosaukums B/, /Nosaukums C/, /Nosaukums D/ un /Nosaukums E/.

[4.2] Lauku ceļa statuss ceļam noteikts ar Ventspils rajona Zlēku pagasta teritorijas plānojumu 2007.-2019.gadam, un tas ir iezīmēts Zlēku pagasta padomes 2007.gada 30.maija lēmumam Nr.3 „Par Zlēku pagasta teritorijas plānojuma apstiprināšanu" pievienotajā Zlēku pagasta teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas kartē. Savukārt Ventspils novada teritorijas plānojuma Ventspils novada funkcionālā zonējuma kartē ceļš ir attēlots kā pašvaldības ceļš Nr.12-39. Ventspils novada pašvaldības bilancē ceļš nav iekļauts.

[5] 2018.gada 23.aprīļa tiesas sēdē tiesa nolēma lietā kā trešās personas bez patstāvīgiem prasījumiem pieaicināt īpašumu /Nosaukums B/ un /Nosaukums E/ īpašnieku /pers. B/, īpašuma /Nosaukums C/ īpašnieku /pers. C/ un īpašuma /Nosaukums D/ īpašnieci /pers. D/.

Trešā persona /pers. B/ tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā norāda, ka strīdus ceļš ir sen pastāvējis, bet šobrīd, attīstoties lauksaimniecībai, tiek intensīvāk izmantots. Ceļš ir vienīgā iespēja, kur var pārvietoties ar trešās personas lauksaimniecības tehniku. Par ceļa uzturēšanu rūpējas attiecīgie nekustamo īpašumu īpašnieki kopā ar pašvaldību. Ja ceļš ir pašvaldības, ir iespēja nedaudz saņemt pašvaldības līdzdalību ceļa uzturēšanā.

[6] Ar administratīvās rajona tiesas 2018.gada 16.jūlija spriedumu /pers. A/ pieteikums apmierināts un uzlikts pienākums Ventspils novada domei veikt nepieciešamās darbības, lai izslēgtu ceļu „Ceļš Z1-34 Brasliņi" no pašvaldības ceļu un ielu reģistra.

Spriedums pamatots ar turpmākiem argumentiem.

[6.1] Lietā pastāv strīds par to, vai pašvaldība bija tiesīga lemt par strīdus ceļa iekļaušanu pašvaldības ceļu un ielu reģistrā.

[6.2] Saskaņā ar likumu „Par autoceļiem" visi Latvijas autoceļi pēc to nozīmes iedalāmi valsts autoceļos, pašvaldību ceļos, komersantu ceļos un māju ceļos (3.panta pirmā daļa). Māju ceļš nesavieno citus augstāka līmeņa ceļus (3.panta otrā daļa). Pašvaldību un komersantu ceļi un to zemes, tai skaitā ceļu zemes nodalījuma joslas, kā arī māju ceļi ir attiecīgo pašvaldību, komersantu vai fizisko personu īpašums (4.panta trešā daļa). Ja kāda īpašnieka zemes gabalu, kuru viņš ieguvis sakarā ar īpašuma tiesību atjaunošanu vai zemes privatizāciju, pievedceļš nesavieno ar valsts vai pašvaldības ceļu, šādam īpašniekam ir servitūta tiesības lietot braukšanai citos zemes gabalos esošos ceļus vai ierīkot tos no jauna. Servitūtu nodibina Civillikumā noteiktajā kārtībā. Strīdus sakarā ar servitūta nodibināšanu izskata tiesa (6.pants).

Konkrētajā gadījumā tiesai ir jāpārbauda, vai pašvaldība pamatoti uzskata, ka strīdus ceļš ir tās īpašums.

[6.3] 2017.gada 4.aprīlī pieteicējs ar iesniegumu vērsās pašvaldībā, informējot, ka aizliedz saimniecībām /Nosaukums E/ un /Nosaukums D/ lietot pieteicējam piederošo zemi savām vajadzībām. Saimniecību īpašnieki uz pieteicēja aizrādījumiem nereaģē. No 18.aprīļa pieteicēja zemesgabalā, kur tiek nelegāli iebraukāts ceļš, tiks uzstādīta zīme „Privātīpašums" (*lietas 8.lapa*).

2017.gada 7.maijā pašvaldība sniedza pieteicējam atbildi Nr.1.13./iz1179, informējot pieteicēju par to, ka strīdus ceļš ir pašvaldības ceļš, kas nodrošina piekļuvi nekustamajiem īpašumiem /Nosaukums B/, /Nosaukums C/, /Nosaukums D/ un /Nosaukums E/. Ceļš ir bijis iekļauts pašvaldības ceļu reģistrā vēl pirms pašvaldību reformas 2009.gada 1.jūlijā, un 2016.gadā tas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir reģistrēts VAS „Latvijas Valsts ceļi" administrētajā pašvaldības ceļu reģistrā. Ceļš līdzīgi kā vairāki citi pašvaldības ceļi atrodas uz privātpersonu zemes, uz kuras zemes reformas periodā tika atjaunotas bijušo īpašnieku un viņu mantinieku zemes īpašuma tiesības vai zemes gabali tika piešķirti pastāvīgā lietošanā, neizdalot zemi zem šiem ceļiem kā patstāvīgas zemes vienības. Lai šo situāciju risinātu, pašvaldība atbilstoši Zemes pārvaldības likuma 8.pantā noteiktajam izsaka piedāvājumu uzņemties nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /numurs A/sadalīšanu ar nolūku izdalīt zemi zem ceļa atsevišķā zemes vienībā, pašvaldībai sedzot visus izdevumus. Vienlaikus norādīts, ka pašvaldības rīcībā ir informācija par to, ka 2017.gada 4.maijā nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ robežās ir sabojāta ceļa klātne 0,48 km garumā, to uzarot un ierokot ceļa galā stabus. Par notikušo ir informēti Valsts policijas Kurzemes reģionālās pārvaldes Ventspils iecirkņa darbinieki. Līdz ar to pašvaldība lūdz atjaunot ceļu iepriekšējā stāvoklī, pretējā gadījumā to darīs pašvaldība, piedzenot nodarītos zaudējumus (*lietas 9.-10.lapa*).

2017.gada 31.augustā pieteicējs ar iesniegumu vērsās gan pašvaldībā, gan VAS „Latvijas Valsts ceļi", lūdzot izslēgt strīdus ceļu no pašvaldības ceļu reģistra, atsaucoties uz likuma „Par autoceļiem" normām, norādot, ka strīdus ceļš atbilst māju ceļa statusam (*lietas 11.lapa*).

2017.gada 28.maijā VAS „Latvijas Valsts ceļi" sniedza pieteicējam atbildi Nr.4.8/10704, informējot pieteicēju par pašvaldību ceļu reģistrācijas kārtību atbilstoši noteikumiem Nr.361, kā arī norādot, ka gadījumā, ja pašvaldības ceļš atrodas uz pašvaldībai nepiederoša zemes īpašuma, pašvaldībai jāierosina lineārās inženierbūves (pašvaldības ceļa vai ielas) datu reģistrācija Kadastra informācijas sistēmā. Vienlaikus norādīts, ka valsts un pašvaldību ceļi ir publiskā lietošanā un servitūti šo ceļu lietošanai nav

nepieciešami un nav pieļaujami. Šobrīd nav pamata izslēgt strīdus ceļu no pašvaldības ceļu un ielu reģistra. VAS „Latvijas Valsts ceļi" kompetencē neietilpst civiltiesisku strīdu risināšana par nekustamā īpašuma piederību (*lietas 12. - 13.lapa*).

[6.4] Tiesa piekrita VAS „Latvijas Valsts ceļi" norādītajam, ka tās kompetencē nav risināt strīdu par ceļa piederību. Atbilstoši noteikumu Nr.361 3.punktam pašvaldību ceļus un ielas uzskaita attiecīgā pašvaldība un reģistrē VAS „Latvijas Valsts ceļi". Tātad VAS „Latvijas Valsts ceļi" vien reģistrē, proti, apkopo informāciju par pašvaldību ceļiem, iedalot tos attiecīgās grupās atbilstoši to nozīmei.

Savukārt no pašvaldības sniegtās informācijas pieteicējam nav gūstama pārliecība par strīdus ceļa piederību pašvaldībai. Tas vien, ka pašvaldība to reģistrējusi kā savu īpašumu, automātiski nerada īpašuma tiesības, ja šāda reģistrācija nav tiesiski pamatota.

[6.5] Atbilstoši Valsts zemes dienesta tiesai sniegtajai informācijai (*lietas 59.-60.lapa*) Kadastra informācijas sistēmā strīdus ceļš kā inženierbūve nav reģistrēts, tādēļ arī dienesta rīcībā nav ceļa kā inženierbūves piederību apliecinošie dokumenti.

Saskaņā ar pašvaldības rakstveida paskaidrojumos norādīto ceļš nav iekļauts arī pašvaldības bilancē.

Valsts zemes dienests savas kompetences ietvaros sniedzis tā rīcībā esošo informāciju par katru no trešajām personām un pieteicējam piederošajām zemes vienībām, kuras šķērso strīdus ceļš, rezumējot secinājumus par katru no īpašumiem, proti: 1) ceļš kā inženierbūve nav attēlots nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ 1996.gada 14.augusta zemes robežu plānā; 2) ceļš ir kadastra informācijas sistēmā reģistrēts kā zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /numurs B/apgrūtinājums un zemesgrāmatā atzīmes veidā - ceļa servitūts - reģistrēts kā nekustamā īpašuma /Nosaukums B/ apgrūtinājums; 3) daļa ceļa ir Kadastra informācijas sistēmā reģistrēta kā zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /numurs F/apgrūtinājums un zemesgrāmatā atzīmes veidā - ceļa servitūts - reģistrēts kā nekustamā īpašuma /Nosaukums C/ apgrūtinājums; 4) daļa ceļa ir Kadastra informācijas sistēmā reģistrēta kā zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /numurs D/apgrūtinājums un zemesgrāmatā atzīmes veidā reģistrēts kā nekustamā īpašuma /Nosaukums D/ apgrūtinājums; 5) daļa ceļa Kadastra informācijas sistēmā ir reģistrēta kā zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /numurs G/apgrūtinājums un zemesgrāmatā atzīmes veidā reģistrēts kā nekustamā īpašuma /Nosaukums E/ apgrūtinājums.

[6.6] Ar Ventspils rajona Zlēku pagasta zemes komisijas 1997.gada 27.februāra lēmumu Nr.92 /pers. E/ piešķirta īpašumā par samaksu /Nosaukums E/ māju zeme, cita starpā noteiktas arī servitūta tiesības - ceļa servitūts 0,45 km garumā caur saimniecību /Nosaukums A/, 0,5 km garumā caur saimniecību /Nosaukums D/ (*lietas 66.lapa*).

Ar Ventspils rajona Zlēku pagasta zemes komisijas 1997.gada 25.augusta lēmumu Nr.116 /pers. D/ piešķirta īpašumā par samaksu /Nosaukums D/ māju zeme, cita starpā noteiktas arī servitūta tiesības - ceļa servitūts 0,45 km garumā caur saimniecību /Nosaukums A/, kā arī noteikts apgrūtinājums - ceļa servitūts 0,5 km garumā par labu saimniecībai /Nosaukums I/ (*lietas 72.lapa*).

Arī ar Valsts zemes dienesta Ziemeļkurzemes reģionālās nodaļas 2000.gada 10.oktobra lēmumu Nr.6-2.5./672 un 2003.gada 30.jūnija lēmumu Nr.8.1-13/189, lemjot par zemes piešķiršanu īpašumā, lemts par ceļa servitūta tiesībām (*lietas 75., 78.lapa*).

Kā redzams no šiem lēmumiem, ceļa servitūts noteikts par labu citiem īpašumiem, no kā secināms, ka tas bijis nepieciešams, lai paredzētu piekļūšanu īpašumiem.

Tiesa apšauba nepieciešamību lemt par ceļa servitūtu, ja piekļuvi īpašumiem nodrošinātu pašvaldībai piederošs ceļš.

[6.7] Saskaņā ar Latvijas Republikas Civillikuma (turpmāk - Civillikums) 1130.pantu servitūts ir tāda tiesība uz svešu lietu, ar kuru īpašuma tiesība uz to ir lietošanas ziņā aprobežota kādai noteiktai personai vai noteiktam zemes gabalam par labu.

Saskaņā ar Civillikuma 1231.pantu servitūtus nodibina ar likumu, ar tiesas spriedumu, ar līgumu vai testamentu.

Kā atzinusi Augstākā tiesa, vispārīgi servitūtu nevar nodibināt ar administratīvo aktu, jo tā būtu nepamatota valsts varas iejaukšanās civiltiesiskajās attiecībās, personu privātautonomijas principa pārkāpums (*Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 16.jūnija lēmuma lietā Nr.SKA-625/2010 (A42502707) 7.punkts*). Strīdi par servitūtu noteikšanu ir civiltiesiski un tie nav pakļauti administratīvajai tiesai (*Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 19.jūnija lēmuma lietā Nr.SKA-547/2009 (A7002709) 11.punkts*).

Tikai zemes reformas ietvaros likuma „Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" (redakcijā līdz 2007.gada 1.janvārim) 20.panta trešā daļa un 32.pants paredzēja, ka pašvaldībai (arī Valsts zemes dienestam pēc pagasta zemes komisiju darbības izbeigšanās) ir tiesības noteikt servitūtus. Šāda servitūta nodibināšanas kārtība bija iespējama, pieņemot lēmumu par zemes piešķiršanu lietošanā, bet ne pēc tam (*Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 21.decembra lēmuma lietā Nr.SKA-765/2007 (A42411805) 10.punkts*).

Līdz ar to secināms, ka situācijā, ja šobrīd ir radies strīds īpašnieku starpā par ceļa servitūta noteikšanu, izmantošanu vai esamību, tas risināms civiltiesiskā kārtā starp zemes īpašniekiem. Taču tas, ka līdz īpašuma tiesību atjaunošanai lemts par ceļa servitūtu noteikšanu, nav par pamatu, lai secinātu, ka ceļš ir piekritīgs pašvaldībai.

[6.8] Attiecībā uz argumentu, ka strīdus ceļš ir iezīmēts Ventspils novada teritorijas plānojumā, tiesa konstatēja, ka Zlēku pagasta teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas kartē, kas 2007.gadā izgatavota kā pielikums Zlēku pagasta teritorijas plānojumam, ceļš bija norādīts kā lauku, meža ceļš (sk. *http://www.ventspilsnovads.lv/images/stories/Teritorijas%20planojumi/Zlekas/Zlekas_planotaizm.pdf, lietas 51.lapa*), savukārt 2016.gada 17.martā Ventspils novada dome pieņēmusi lēmumu „Par Ventspils novada teritorijas plānojuma grafiskās daļas un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu apstiprināšanu" (sēdes protokols Nr.69, 1.§), ar kuru apstiprinātajā Ventspils novada teritorijas plānojumā Ceļš norādīts kā pašvaldības ceļš Nr.12-39 (sk. *http://www.ventspilsnovads.lv/images/stories/Teritorijas%20planojumi/2016/Teritorijas_izmantosanas_un_apbuves_noteikumi.pdf, lietas 50.lapa*).

Tai pat laikā tas, ka pašvaldība bez tiesiska pamata atzinusi ceļu par savu un tas iezīmēts teritorijas plānojumā, nevar ierobežot privātpersonu īpašuma tiesības. Tiesa neuzskata, ka ar teritorijas plānojumu būtu risināms jautājums par īpašuma tiesībām. Saskaņā ar Satversmes 105.pantu ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.

Tādējādi secināms, ka jautājums par ceļa atsavināšanu, ja pašvaldība uzskata, ka ceļa atrašanās pašvaldības īpašumā ir sabiedrības interesēs, risināms Sabiedrības vajadzībām nepieciešamā nekustamā īpašuma atsavināšanas likuma ietvaros. Šā likuma

mērķis atbilstoši tā 1.pantam ir noteikt caurskatāmu, efektīvu un taisnīgu kārtību, kādā nekustamais īpašums atsavināms sabiedrības vajadzībām. Šā likuma 2.pants noteic, ka nekustamo īpašumu atsavina valsts aizsardzības, vides aizsardzības, veselības aizsardzības vai sociālās nodrošināšanas vajadzībām, sabiedrībai nepieciešamu kultūras, izglītības un sporta objektu, inženierbūvju un inženierkomunikāciju būvniecībai vai transporta infrastruktūras attīstībai, kā arī citu sabiedrības vajadzību nodrošināšanai, ja šis mērķis nav sasniedzams ar citiem līdzekļiem.

Tas vien, ka trešās personas uzskata, ka ceļa atrašanās pašvaldības īpašumā ir lietderīgāka, pats par sevi neliecina par sabiedrības interesēm kopumā. Ja pašvaldība uzskatīja, ka ceļa atrašanās tās īpašumā ir sabiedrības interesēs, tas bija jārisina līdz īpašuma tiesību atjaunošanai attiecīgajiem nekustamā īpašuma, kur iet ceļš, īpašniekiem. Tā kā īpašuma tiesības ir nostiprinātas attiecīgajiem īpašniekiem arī uz to zemes daļu, kur ir ceļš, atzīstams, ka ceļš ir attiecīgo fizisko personu (pieteicēja un trešo personu) īpašumā.

[6.9] Tiesa atzina, ka strīdus ceļa īpašnieki ir attiecīgie nekustamā īpašuma, kura robežās ceļš atrodas, īpašnieki, kuru starpā esošais strīds par piekļuvi attiecīgajiem īpašumiem šobrīd risināms civiltiesiskā kārtā. Pašvaldības īpašuma tiesības uz ceļu nav konstatējamas, līdz ar to pašvaldība nepamatoti lēmusi par ceļa iekļaušanu pašvaldības ceļu un ielu reģistrā.

[6.10] Ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmajai daļai piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Pieteicējs samaksājis valsts nodevu 30 euro par pieteikuma iesniegšanu tiesā (*lietas 6.lapa*).

Saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr.85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 14.punktu pēc tam, kad stājies spēkā tiesas vai tiesneša nolēmums, kurā ir paredzēta valsts nodevas atlīdzināšana, pieteicējs iesniedz iestādē, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē, iesniegumu par valsts nodevas atlīdzināšanu. Iesniegumā norāda šo noteikumu 9.punktā minēto informāciju. Saskaņā ar minēto noteikumu 13.punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc pieteicēja iesnieguma saņemšanas iestādē Administratīvā procesa likuma 126.pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Līdz ar to samaksātā valsts nodeva 30 *euro* apmērā piespriežama no Ventspils novada pašvaldības un tā jāatlīdzina no Ventspils novada domes budžeta līdzekļiem.

[7] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu trešā persona /pers. B/ iesniedzis apelācijas sūdzību, kas pamatota ar turpmāk minētiem apsvērumiem.

[7.1] Pirmās instances tiesas spriedums būtiski aizskar trešās personas tiesības, jo sprieduma izpildes rezultātā var tikt radīti šķēršļi trešajai personai nokļūt līdz savam īpašumam, kas ir arī trešās personas dzīvesvieta.

[7.2] Tiesa, izskatot lietu, nav izskatījusi apstākli, kas ir pamatā tam, kādēļ strīdus ceļš ir ieguvis pašvaldības ceļa statusu, proti nav pietiekami analizēti Teritorijas plānošanas likuma noteikumi, jo ceļš ar šādu statusu iekļauts Ventspils novada teritorijas plānojumā, kas apstiprināts ar Ventspils novada domes 2016.gada 17.marta lēmumu „Par Ventspils novada teritorijas plānojuma grafiskās daļas un teritorijas izmantošanu un apbūves noteikumu apstiprināšanu".

[7.3] Pieteicējs nav izmantojis Teritorijas attīstības plānošanas likumā noteikto kārtību un termiņus iesnieguma iesniegšanai par teritorijas attīstības plānu, tai skaitā arī jautājumā par ceļa iekļaušanu pašvaldības teritorijas plānojumā kā pašvaldības ceļu.

[7.4] Tiesas spriedumā noteiktais pienākums atbildētājam veikt nepieciešamās darbības, lai izslēgtu ceļu no pašvaldības ceļu un ielu reģistra, nav izpildāms un ir pretrunā Teritorijas attīstības plānošanas likuma noteikumiem.

[8] Trešās personas /pers. C/ un /pers. D/, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 295.panta noteikumiem, norāda, ka pievienojas /pers. B/ apelācijas sūdzībai.

[9] Atbildētāja paskaidrojumos par trešās personas apelācijas sūdzību norāda, ka tā ir pamatota un, ņemot vērā apelācijas sūdzībā norādītos argumentus, ir apmierināma.

[10] Apgabaltiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmajai daļai izskatīja lietu rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[11] Pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus to kopsakarā, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota un pieteikums ir apmierināms.

[12] Apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, identificējusi un piemērojusi tiesību normas, kā rezultātā ir taisījusi pareizu spriedumu. Līdz ar to, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, apgabaltiesa pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai (sk. *šā sprieduma 6.punktu*) un to neatkārto.

[13] Nav pamatots apelācijas sūdzības arguments, ka, izslēdzot strīdus ceļu no pašvaldības ceļu reģistra, tiks būtiski aizskartas trešās personas tiesības, jo viņai var tikt likti šķēršļi nokļūt līdz savam īpašumam, kas ir tās dzīvesvieta.

[14] Atbilstoši likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas lauku apvidos" 4.panta otrajai daļai zemes reformas pirmās kārtas ietvaros – līdz 1991.gada 20.jūnijam – bijušie zemes īpašnieki vai viņu mantinieki, visi pašreizējie zemes lietotāji un jaunie zemes pieprasītāji iesniedz pieprasījumus par zemes piešķiršanu lietošanā lauku apvidos. Pēc zemes pieprasījumu izskatīšanas katram pagastam sastāda zemes ierīcības projektu, saskaņā ar kuru pieņem lēmumus par zemes piešķiršanu pastāvīgā lietošanā un ierāda piešķirtās zemes robežas dabā.

Atbilstoši likuma „Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 20.pantam, ja nepieciešams, lēmumā par zemes piešķiršanu zemes lietotājam norādāmas citu fizisko un juridisko personu tiesības ar zināmiem ierobežojumiem lietot šā zemes lietotāja zemi

(servitūts) noteiktam nolūkam.

Kā pamatoti norādīja pirmās instances tiesa, tā bija tikai un vienīgi zemes reformas ietvaros likumdevēja pieļauta atkāpe no vispārēja principa, ka servitūtu nevar nodibināt ar administratīvo aktu, jo pamatā strīdi par servitūtu noteikšanu ir civiltiesiski.

Konkrētajā gadījumā Zlēku pagasta zemes ierīcības projekts apstiprināts 1992.gada 28.februārī, un projekta plānā strīdus ceļš ir attēlots.

Strīdus ceļš ir attēlots nekustamo īpašumu /Nosaukums B/, /Nosaukums C/, /Nosaukums D/ un /Nosaukums E/ zemes robežu plānos. Attiecīgi ceļš Kadastra informācijas sistēmā ir reģistrēts kā zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /numurs B/(/Nosaukums L/), /numurs F/ (/Nosaukums C/), /numurs D/ (/Nosaukums D/) un /numurs G/ (/Nosaukums E/) apgrūtinājums, kā arī ir reģistrēts zemesgrāmatā atzīmes veidā (ceļa servitūts) kā nekustamo īpašumu /Nosaukums L/ (par labu /Nosaukums I/ un /Nosaukums D/) /Nosaukums C/ (par labu /Nosaukums M/) /Nosaukums D/ (par labu /Nosaukums I/) un /Nosaukums E/ apgrūtinājums.

Savukārt īpašuma /Nosaukums A/ sākotnējā zemes lietojuma plānā (izgatavots 1993.gada 22.aprīlī) un zemes robežu plānā (izgatavots 1996.gada 14.augstā) strīdus ceļš kā inženierbūve nav attēlots. Šajos plānos attēlotais koplietošanas (servitūta) ceļš 0,3 ha, attiecībā uz kuru arī noteikts apgrūtinājums zemesgrāmatā par labu saimniecībām /Nosaukums J/, /Nosaukums F/, /Nosaukums G/, /Nosaukums H/,/Nosaukums I/ un Ugāles virsmežniecībai, nav strīdus ceļš.

Kā izriet no lietas materiāliem, apstāklis, ka īpašums /Nosaukums A/ zemes reformas ietvaros netika apgrūtināts ar servitūtu par labu citiem īpašumiem vai personām, starp tā īpašnieku no vienas puses, kā arī īpašumu /Nosaukums L/, /Nosaukums C/, /Nosaukums D/ un /Nosaukums E/ īpašniekiem no otras puses, veicinājis strīdu par ceļa izmantošanu.

Attiecīgo strīdu pašvaldība ir vēlējusies atrisināt, 2016.gada 7.novembrī reģistrējot strīdus ceļu kā pašvaldības ceļu, uzsverot, ka tas ir efektīvākais veids, kā nodrošināt piekļuvi īpašumiem /Nosaukums L/, /Nosaukums C/, /Nosaukums D/ un /Nosaukums E/.

Taču, ja reiz zemes reformas ietvaros personai atjaunotas īpašuma tiesības uz zemi bez apgrūtinājumiem (citastarp, nekonstatējot, ka zemes gabals apgrūtināts ar citai personai piederošu inženierbūvi, ceļu), tad vēlāk pašvaldībai nav pamata noteikt ceļa piederību sev, pamatojoties uz šādiem lietderības apsvērumiem.

[15] Pašvaldība atsaukusies uz Zemes pārvaldības likuma 8.pantu, atbilstoši kam, ja līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai (2015.gada 1.janvārim) autoceļš reģistrēts kā pašvaldības vai valsts ceļš un iekļauts pašvaldības vai valsts bilancē, bet zeme zem ceļa zemesgrāmatā ierakstīta uz citas personas vārda, šī persona nedrīkst liegt pārvietošanos pa pašvaldības vai valsts ceļu. Valsts vai pašvaldība atbilstoši budžeta iespējām, bet ne vēlāk kā piecu gadu laikā no šā likuma spēkā stāšanās dienas vienojas ar zemes īpašnieku par zemes zem ceļa atsavināšanu un atsavina to saskaņā ar normatīvajiem aktiem par sabiedrības vajadzībām nepieciešamā nekustamā īpašuma atsavināšanu.

Pašvaldība pieteicējam norādīja, ka ceļš bijis iekļauts pašvaldības ceļu reģistrā vēl pirms pašvaldības reformas 2009.gada 1.jūlijā. Taču no lietas materiāliem neizriet, ka ceļš bija reģistrēts kā pašvaldības ceļš Ministru kabineta 2000.gada 3.oktobra noteikumu Nr.346 „Autoceļu valsts reģistrācijas un uzskaites kārtība" (spēkā līdz 2009.gada 1.jūlijam) noteiktajā kārtībā VAS „Latvijas Autoceļu direkcija". Lietā noskaidrots, ka ceļš nebija arī iekļauts pašvaldības bilancē. Pašvaldība nav iesniegusi nekādus dokumentus, kas apliecinātu tā izbūvi un piederību.

Kā pamatoti norādījusi pirmās instances tiesa, apstāklis, ka ceļš teritorijas plānojumā norādīts kā pašvaldības ceļš, pats par sevi neapliecina pašvaldības īpašuma tiesības. Bez tam strīdus ceļš kā pašvaldības ceļš attēlots tikai Ventspils novada teritorijas plānojumā, kas apstiprināts ar domes 2016.gada 17.marta lēmumu, savukārt iepriekš Zlēku pagasta teritorijas plānojumā (2007.gadā izgatavotā Zlēku pagasta teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas karte) ceļš bija norādīts kā lauku, meža ceļš.

Teritorijas plānojums nerisina īpašuma piederības jautājumus, līdz ar to nav nozīmes trešās personas apelācijas sūdzības argumentam, ka pieteicējs nav izmantojis Teritorijas attīstības plānošanas likumā noteikto kārtību un termiņus iesnieguma iesniegšanai par teritorijas attīstības plānu, tai skaitā arī jautājumā par ceļa iekļaušanu pašvaldības teritorijas plānojumā kā pašvaldības ceļu.

[16] Trešo personu tiesības šādā situācijā netiek nepamatoti ierobežotas.

Attiecīgās situācijas risinājumu paredz likuma „Par autoceļiem" 6.1pants. Atbilstoši tam, ja kāda īpašnieka zemes gabalu, kuru viņš ieguvis sakarā ar īpašuma tiesību atjaunošanu vai zemes privatizāciju, pievedceļš nesavieno ar valsts vai pašvaldības ceļu, šādam īpašniekam ir servitūta tiesības lietot braukšanai citos zemes gabalos esošos ceļus vai ierīkot tos no jauna. Servitūtu nodibina Civillikumā noteiktajā kārtībā. Strīdus sakarā ar servitūta nodibināšanu izskata tiesa.

Tātad konkrētajā gadījumā trešajām personām savu tiesību aizsardzībai jāvēršas vispārīgās jurisdikcijas tiesā ar prasību par servitūta nodibināšanu.

[17] Ievērojot minēto, kā arī pirmās instances tiesas sprieduma motivāciju, kurai apgabaltiesa pievienojās, pieteikums ir pamatots un apmierināms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307., 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

apmierināt /pers. A/ pieteikumu.

Uzlikt par pienākumu Ventspils novada domei veikt nepieciešamās darbības, lai izslēgtu ceļu „Ceļš Zl-34 Brasliņi" no pašvaldības ceļu un ielu reģistra.

Piespriest no atbildētājas Ventspils novada pašvaldības par labu /pers. A/ (personas kods /personas kods/, adrese /adrese A/) viņa samaksāto valsts nodevu 30 *euro* apmērā, kas atlīdzināma no Ventspils novada domes budžeta līdzekļiem.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente A.Šteinberga

Tiesnese S.Kanenberga

Tiesnese I.Meldere